

УДК 338.48.01-047.37

Усік А. Д.¹, Шелеметьєва Т. В.²

¹ студ. гр. ГФ-211 НУ «Запорізька політехніка»

² д-р. екон. наук, проф. НУ «Запорізька політехніка»

СУЧАСНА ТУРИЗМОЛОГІЯ: НАУКОВІ ПІДХОДИ, МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Туризмологія є наукою, що досліджує феномен туризму в усіх його аспектах. Вона включає міждисциплінарний підхід, поєднуючи елементи економіки, соціології, географії, екології та культурології. Вивчення туризму як науки сприяє ефективному плануванню, прогнозуванню та розвитку туристичної сфери. Мета дослідження – туризмологія як наукова дисципліна, її визначення, предмет, методологічні підходи та основні напрями розвитку. Туризмологія як наукова дисципліна набуває все більшого значення в умовах глобалізації, зростання мобільності населення та впливу цифрових технологій на туристичну галузь [1].

Сучасні виклики, такі як зміни клімату, пандемії, перенасиченість туристичних локацій, необхідність сталого розвитку та війна вимагають нових підходів до дослідження туристичних процесів. Впровадження інноваційних методів аналізу, зокрема великих даних (Big Data), штучного інтелекту та геоінформаційних систем (GIS), відкриває нові можливості для оптимізації туристичних потоків та підвищення якості туристичних послуг [5].

Предметом туризмології є людина, що подорожує (*homo viator*), система туристичних мотивацій особистості в процесі споживання туристичного продукту, а також соціально-економічні, культурні та екологічні взаємозв'язки, що виникають у процесі туристичної діяльності. Туризмологія [4] досліджує механізми формування та реалізації туристичних потреб, вплив подорожей на особистість, суспільство та навколишнє середовище, а також тенденції розвитку туристичної індустрії в умовах глобалізації та цифровізації.

Туризмологічний підхід відрізняється від географічного чи краєзнавчого тим, що його центральним об'єктом є подорожуюча людина – *homo viator*. Основна увага зосереджується на соціальних чинниках подорожування, закономірностях перетворення подорожей на туризм та його хронологічних етапах. Важливою особливістю цього підходу є розгляд туризму як засобу освоєння світу, що поєднує особистісний досвід та безпосереднє сприйняття іншої культури. На відміну від історичних дисциплін, де знання базується на зафіксованих фактах, у туризмі досвід здобувається через безпосереднє переживання подорожей [2].

Сучасні дослідження в туризмології базуються на різних підходах: економічному, соціальному, екологічному та культурному. Основні методи дослідження включають [3]: статистичний аналіз – дослідження туристичних потоків на основі офіційної статистики та баз даних (UNWTO, Eurostat); соціологічні опитування – вивчення поведінкових моделей туристів через анкетування та інтерв'ю; моделювання та прогнозування – використання математичних моделей для передбачення змін у туристичній сфері; геоінформаційні системи (GIS) – картографічні дослідження для аналізу туристичних маршрутів та їхньої популярності; екологічний моніторинг – оцінка впливу туризму на природне середовище та розробка стратегій зменшення негативного впливу.

Сучасна туризмологія має широкий потенціал для розвитку, зумовлений глобальними соціально-економічними та технологічними змінами. Основні перспективні напрями включають: сталий розвиток туризму – формування екологічно відповідальних туристичних моделей, мінімізація негативного впливу туризму на довкілля та підтримка локальних громад; цифровізація та інновації – використання штучного інтелекту, великих даних (Big Data), віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR) для вдосконалення туристичного досвіду та підвищення ефективності управління туристичними потоками; розвиток «розумного туризму» (Smart Tourism) – впровадження цифрових технологій для створення персоналізованих маршрутів, інтеграція інтернету речей (IoT) у туристичну інфраструктуру та інші.

Таким чином, туризмологія є важливою міждисциплінарною наукою, що аналізує та прогнозує розвиток туристичних процесів. Завдяки застосуванню сучасних методологічних підходів та цифрових технологій, ця наука сприятиме формуванню інноваційних підходів до розвитку туризму, забезпеченню його сталості та збереженню природної та культурної спадщини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гуцайлюк З. В. Туризмологія: теоретико-методологічні засади. – Київ: Центр учбової літератури, 2018. – 312 с.
2. Люта Д., Сидорук А., Товстоп'ятко Ф. Туризмологія як сучасний міждисциплінарний напрямок дослідження туризму [Електронний ресурс] // Економіка та суспільство. – 2021. – № 29. – Режим доступу: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-14> (дата звернення: 27.03.2025). – Назва з екрана.
3. Мальська М. П., Худо В. В. Туризмознавство: теорія та практика. – Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2020. – 428 с.

4. Туризмолія: концептуальні засади теорії туризму: Т86 монографія / [В. К. Федорченко, В. С. Пазенок, О. А. Кручек та ін.]. – Київ: ВЦ «Академія», 2013. – 368 с. – (Серія «Монограф»).

5. Юрій М. Ф., Гнатюк Т. І. Економіка та організація туристичної діяльності. – Тернопіль: Економічна думка, 2019. – 392 с.